

Datum: 21 januari 2005
Publicatie in: www.fd.nl (website financiële dagblad)
Titel: Meer maatwerk voor particuliere natuur
Auteur: R. Balk en G. van der Vliet
Landelijk

Meer maatwerk voor particuliere natuur

Het kabinet wil meer natuur door particulieren laten aanleggen. Om er een succes van te maken, zal de overheid beter moeten inspelen op de vele gezichten van de particulier.

In het Financieel Dagblad van 19 november schrijven Van de Klundert en Hillebrand een inspirerend artikel over de Ecologische Hoofdstructuur. Zij stellen dat dit netwerk van natuurgebieden in concept prachtig is, maar bij de burger onbekend: 'Ideeën zijn er, maar daarmee nog geen praktijk. Er is een enorm draagvlak onder burgers, maar dat is een slapende prinses. Hoe kussen we haar wakker?'

Terecht wijzen de auteurs hier op de gapende kloof tussen Haagse beleidsmakers en Wageningse wetenschappers enerzijds en anderzijds de samenleving. Toch is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) al kabinettenlang speerpunt van het natuurbeleid. Draagvlak bij het grote publiek is er dus, anders was de EHS al lang aan bezuinigingsdrift of politieke turbulentie ten onder gegaan. Een andere vorm van draagvlak is de bereidheid van particulieren om in natuur te investeren. Dáár is het dit kabinet om te doen. In het regeerakkoord is aan de EHS de ambitie verbonden om de uitvoering vooral bij particulieren neer te leggen.

Particulieren zijn niet nieuw op het podium van het EHS-toneel. Bijna alle particuliere historische buitenplaatsen liggen zelfs in de EHS. In de tweede helft van de 20e eeuw, als ook natuur op landbouwgrond in omvang en kwaliteit achteruitholt, gaan ook boeren actief bijdragen aan natuurherstel. Door natuurvriendelijk te boeren (bijvoorbeeld niet maaien in het broedseizoen) verhogen zij de natuurwaarden op hun grond en ontvangen daarvoor een rijkssubsidie. Vandaag de dag kunnen particuliere grondeigenaren ook zelf landbouwgrond omvormen naar natuur. De inzet van deze grondbezitters is niet zonder succes. Uit een recent marktonderzoek van het Nationaal Groenfonds blijkt dat boeren en landgoedeigenaren staan te trappelen om tussen binnen vijf jaar zo'n 10.000 ha aan te leggen. Dat is een kwart van de kabinetsdoelstelling. Deze uitkomsten tonen evenwel ook de keerzijde van de medaille: het glas is nog niet eens halfvol. Om te voorkomen dat minister Veerman zich met het regeerakkoord een wurgcontract op de hals heeft gehaald, is meer nodig. Het gaat om het resultaat.

Hoe komt het nu dat alle ideeën en het grote draagvlak nog te weinig resultaat opleveren? Met andere woorden: hoe kussen we de prinses wakker? De crux zit 'm in de zwart-wit benadering van het speelveld door beleidsambtenaren. Er is één subsidieregeling voor particuliere natuuraanleg die bovendien aantrekkingskracht mist vanwege onzekerheden. Zo is bijvoorbeeld de fiscale status van de subsidie voor particuliere natuuraanleg nog steeds niet duidelijk. Een reden voor sommigen om er niet aan te beginnen. Moet deze ene weg Veerman redden?

Zoals de EHS 'geen uniforme groene klodder is', om met Van de Klundert en Hillebrand te spreken, is ook het tableau de la troupe daarachter veelkleurig. Een boer staat een ander doel voor ogen dan een landgoedeigenaar, en de nieuwe buitenlui zijn geen projectontwikkelaars. Boeren moeten een bedrijf runnen. Voor hen is grond een productiefactor. De financieringslasten van de marginale grond in de EHS zijn vaak te hoog om op de oude voet door te gaan. Verkoop van grond, bijvoorbeeld aan een natuurbeschermingsorganisatie, is hier misschien een optie. Door de grond tegen een lage prijs weer terug te pachten, kunnen

zij naast productie ook natuurdoelstellingen realiseren. Grote landgoedeigenaren en andere buitenlui zijn meer geïnteresseerd in een aantrekkelijke woonomgeving. Landgoederen aan water omringd door natuur voorzien in die behoefte. Maar misschien zien zij wel op tegen een traject van natuurontwikkeling. Het is een experiment waard om na de ontwikkeling van een stukje provinciaal natuurgebiedsplan een tender onder particulieren uit te schrijven voor het beheer ervan. Vanzelfsprekend onder strikte kwaliteitseisen. Projectontwikkelaars willen met provincies en gemeenten aan de slag om groenaanleg te financieren uit woningbouw en aanleg van bedrijventerreinen. Een vereveningsfonds op regionale schaal is hier wellicht een optie.

Al deze partijen zullen met op maat gesneden instrumenten bediend moeten worden. Geen nieuwe regelingen, maar experimenteerruimte is de trouvaille voor vernieuwing. Aangejaagd door provinciale en lokale overheden. De provincie Zuid Holland die het initiatief neemt om het agrarisch cultuurlandschap van de polder van Biesland te behouden is een mooi kleinschalig voorbeeld hiervan.

Laten we overigens niet de illusie wekken dat met meer financieel maatwerk een leger huwbare prinsessen op de overheid afstormt. We moeten realistisch blijven. De overheid zal dus zelf ook grond moeten blijven aankopen. Dit jaar gaat Balkenende II de tweede helft in. Tijd om de tussenbalans op te maken. In 2005 zal duidelijk moeten worden of het natuurbeleid van dit kabinet een succes wordt. Het wordt erop of eronder!

Roelof Balk en Gertine van der Vliet zijn respectievelijk als directeur en sr. medewerker marktontwikkeling en strategische advisering verbonden aan het Nationaal Groenfonds. Het Nationaal Groenfonds, opgericht in 1994 op initiatief van rijk en provincies, financiert 'groene projecten' van overheden en particulieren in het landelijk gebied. Het marktonderzoek 'belangstelling voor particuliere natuuraanleg' is gratis te bestellen via info@groenfonds.nl .